

Megjelen hétfőn és tünnap utáni napokon

Előfizetési árak:

Table with 3 columns: type of subscription (helyben, vidéken), duration (1 évről, 3 évről), and price (12.-, 14.-, 18.-, 25.-, 30.-, 40.-).

Hirdetések díja:

3 hatóság posztos egyszori hirdetésnél 8 kr., minden következőnél 4 kr. Bélyegdíj külön 30 kr. Nyitóléc sorra 15 krajczár.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Szerkesztőség:

Arad-csanádi egyesült vasúti postajánban. Bőrmentélen leveleket csak ismeri küldők fogadását el. Kéziratokat vissza nem küldünk.

Kiadóhivatal:

Arad-csanádi egyesült vasúti postajánban van, hova a hirdetések, előfizetési pénzek és a kiadás körüli panaszok leírmenive küldendő.

Felhívás

Arad s. kir. város polgáraihoz.

Arad s. kir. város országgyűlési képviselője Falk Miksa dr. folyó hó 25-én, d. u. 4 órakor érkezik városunkba s ugyanaz nap délután 5 órakor a „Fehér kereszt” nagytermében fogja megtartani beszámoló beszédét. Felkérjük a t. polgártársakat, hogy képviselőnk fogadtatására a pályaudvarban, valamint a beszámoló beszéd meghallgatására a »Fehér kereszt” termében minél száma:abbán megjelenni sziveskedjenek.

A rendező-bizottság.

A közmunka-javaslat.

Arad, okt. 23.

Ha a sürgető szükségnek mő valaha megfelelt vagy ez bizonyítva a közmunkaloverás reformja; és ha törvényjavaslattal valaha figyelemmel volt a traditio exigentiára, a jelen körülményekre s a jövőhöz fűzött várakozásokra, ugy Baross kereskedelmiügyi miniszter javaslata ez a közmunkatöltesítés szabályozásáról. E nagyszabású, és e mellett oly eminenter gyakorlatiasan szerkesztett törvényhozási műnek minden sorában, minden mondatában megtaláljuk a lelkiismeretes studium, gondos megfontolás és az önmagát soha és sehol meg nem tagadó igazságkeret nyomatit. Nem is tehetett más a mérsékelt ellenzék, mint hogy elfogadta a javaslatot általában, s a részletes vita alapjául; miután azonban a középkerbeli ördögösök módjára szokása, hogy mi helyett Istennek áldoztak, rögtön az ördögnek is felajánlják a maga tömjéurészt: ki is jelentette mindjárt, hogy harmadik felolvasásban csak ugy saavazza meg a javaslatot, ha a részletes vitában általa teendő módosítások elfogadhatnak. Ha egy asszony teszi ezt, hogy t. i. jól össze akar férfi az urával, föltéve, hogy ez mindig az asszony akaratát teljesíti s a magától soha érvényesíteni nem akarja, orre azt mondják, hogy az asszony az ur a háznál, a férjnek pedig, ki csakoly viszonyok közt fér meg a feleségével, pappushós a neve. De hál' Istennek, a kormány nincs megházasodva az ellen-

zéssel és talán valamennyi miniszter közt B a r o s s b a n van meg legkevésebb a tulajdonság arra, hogy pappushós legyen.

Ennek az embernek meg van a maga feje s a maga akarata; és igen tisztelt ellenzék nagyon a kedve ellenére éreztet ma. Etes dialektikája és kerülhetlen logikája alatt polyvaként repülnek szerte az ellenzéknek fáradtságos összehalmozott szophismái és a pártja által sikra állított Beöthy Akos satyrája keserves silányssággá omlott össze Baross rípostjai után.

A »szegény ember» megint elhúzták segítségnek, ók, az »arisztokratikus párt» szóvokait, azt a szegény embert, kivel személyesen soha kezét nem fognak, ha csak szavazás nincs. A kormány javaslata, mondják ók, minimumával akkora adóterhet ro a szegény emberre, mely néha egész adóját felülmúlja. Baross azonban bebizonyítja nekik, hogy ez a minimum éppen a szegény emberre nézve lényeges adókönyvitést jelent, miuthogy a természetbeni lerozás pénzértéke soha és sehol sem volt kisebb, mint a javaslatban megállapított készpénzbeli lerozás, sőt gyakran az új adóháromszorosát is tetta. A szegény emberről a munkatörlesztést egészen levenni s azt a középosztályra rakni, mely nálunk a közterhekben annéknál is aránylag a legrosszabbul jár, nemcsak roppant igazságtalanság, hanem éppen megölése lenne a par excellencie államfenntartó elemnek. A mérsékelt ellenzék szónoka utalt az indirekt adókra, ezekhez egy pótlék hozza be a munkaloverás értékét. Ez az átváltoztatás nem a legeslegigaztalanabb lenne-e a világban, nem éppen a szegény ember fizetését rónyit, sőt többit, mint a millionos, ki nem iszik pálinkát, gyakran bort és sört is csak igen keveset?

Azután azt hozzák fel az ellenzékiek, — e pontban mind a két árnyalat találkozik, — a javaslat ellen, hogy valóságos diktátorságot ed a minisztereknek a megyék felett, mivel ó jellehei ki azokat az utakat, melyeket épitni kell és a megye programjába felvett utakat törölhet. Mint gondolják tehát a. urak az utakra vonatkozólag a megyékben jelenleg létező dezlált viszonyok megszüntetését, ha nem szál-

tal, hogy a rossz gazdálkodásnak a felelős miniszter hatalmi szava által eleje véték és megakadályozták, hogy pl. olyan ut, mely két megyének jó utait egymással összerötné, kiépítetlen maradjt, mert a közbüleső megye azt nem akarja kiépíteni? Vagy hogyan lehessen megakadályozni azt, hogy valam ly megyében e gy kerület minden utat fenntartsan, a többiek egyet se? Ezenfelöl bebizonyította a miniszter, hogy az új törvény a valódi önkormányzat, vagyis az utak kezelésére és ellenőrzésére vonatkozólag a vármegyeyel szemben liberálisabb, mint az eddigi szokás.

Még egy tromfot játszott ki az ellenzék a javaslat ellen. Hogyan lehessen, mondtá egyik szónokunk, az új törvényt lelkiismeretes megfontolni és a maradárdóság számára megalkotni, ha az új közigazgatási reformot nem ismerik, melyhez pedig alkalmazni kell a törvényt. De Baross elütötte ezt a tromfot is: mivel a közigazgatási reformálni kell, addig ázsiai pocsolókat kelljen a magyar nemzetnek átágozonia? Mivel néhány év alatt egy nagy bajt fogunk elhárítani, addig megtérjünk egy másik nagy bajt, mely ellen a segítség kezünkben van? B a r o s s érvei valóban ellenállhatlanok s a mily egyszerűen hangzik, oly megdönbentelő igaz e mondása: ha jó utakat akarunk, akkor oly törvényt kell alkotnunk, mely megadja a hatalmat s eszközöket, az utakkal állandóságot igérő szabályozására.

A vitának a miniszter beszédén kívül kiemelkedő momentuma volt B o r o s s Béni beszéde, mely szakszerűséggel és találó megjegyzéseivel az ellenzék kifogásokkal szemben méltán aratot tetszést a nagy többség soraiban. Tanuskodik e beszéd arról, hogy Baross Béni szakértelmével kiváló nyereség a parlamentben, s Aradmegye büszke lehet arra, hogy ez új erőt ő adta a törvényhozásnak.

Fejérvány Géza br honvédelmi miniszter beszéde Fejérvány b. honvédelmi miniszter hétfői beszédének szövegéből — mint a „B. C.” írja — egy közbeiktállítás elmaradt, a melynek hiánya értelemzavaró. A szélsőbaloldal egy tagja, t. i. akkor, mikor a miniszter arra figyelmeztetett hogy következetesen s összes jelölőbogokot nemzeti szintekkel kellene helyettesíteni, ha azt kívánják, hogy a fekete-szarga hegyett nemzeti színü legyen azt kiáltotta:

„Mért nem inkább fekete-lehér!” S arra mondta aztán a miniszter: »Hát inkább akarnak a porosz szint?» Ezen közbeiktállítás nem volt a közölt szövegben.

Szél Akos, a nagylaki kerület kiváló ország képviselője, — mint lapunknak írják, — vasárnap a P á t f a l v á t látogatta meg, hogy beszámoljon. Az apátfalviak, tudvalevőleg, igen erős ellenzékéket képeztek a Szél Akos megválasztására ellen és így a képviselő mostani utja iránt igen nagy volt az érdeklődés. A beszámoló kiváló gyözelme lett Szél Akosnak és beszédével, — mely az ő sokelműségének és kitűnő tapintatának újabb bizonyosságára váltott, — teljesen meggyőzte az apátfalviakat arról, hogy — a mint ő mondá — vele szemben sohas e m o n d h a t j á k azt, hogy ige itt van az a képviselő, a ki nekünk a multkor — hazudott. — Szél Akos ösztönén minden szé p i t g e t e s nélkül tártá választói elő a politikai helyet: et kőpét és teljes bizalmát fejerve ki a mai kormány iránt, kifejezést adott annak is, hogy nem párt fegyelemből, vagy talán érekből támogaja Tisza Kálmán kormányzatát, hanem egyszerűen azért, mert Tisza m o e g e r d e m l i. S z é l Akos e kitűnő ösztönéggel el is érte azt, hogy azok, a kik némi idegenkedéssel fogadták, a beszéd után lelkes tüntetésben részesíték.

Csafolat. Egyik budapesti lap azon híre, hogy S z a p á r y gróf földmívelésügyi miniszter legközelebb Bukarcsabba utazik, a r o m á n k o r m a n y a l a s z e r z ö d é s i t á r g y a l á s o k f o l y a t a s z a v a g t o t, m i n t a „B. C.” írja, teljesen alaptalan. Bészletes s z e r z ö d é s i t á r g y a l á s o k t u d v a l e v ő l e g n e m a miniszternek folytatnak, hanem szakközvegyek és tényleg kiliátás is van arra, hogy mi helyett a román kormány részletes javaslatai tekintetében megállapodott, meghatalmazottjai Bécsbe jönnék az érdemleges tárgyalások megkezdésére.

A közös hadsereg címe. A „Budapesti Közöny” közli: Bauer báró közös hadügyminiszternek azon rendelkezést, mly a közös-hadsereg címére vonatkozó királyi kéziratokkal egyidejűleg jelent meg s a melyet már reprodukáltunk.

A „Fremdenblatt.” tegnapi számának vezérezékében a következőket írja a közös hadsereg címre vonatkozó legfelsőbb kézirat kibocsátása alkalmából: A jelentőségteljes „és” ténnyé lett; hadseregünk „a császári és királyi” címet vette fel s azt, köveve díszteljes elődök világitó példáját, régi hűséggel és vitósság-

gel fogja viselni nehéz és komoly szolgálatainak minden fázisában és minden ágában. Ezzel az immár huszonkét évvel ezelőt alkotott államjogi viszonyok legutolsó követk sménye levontott, a magyar részről a közös véderőt illetőleg emelt amaz óhajok utolsója teljességgel, melyek jogosultságát meg lehetett engedni, a nélkül, hogy a hadsereg egyége és szétválaszthatlansága veszélyeztesse. Az össze nem kőtött „ca. kir.” betűk, melyek a hadsereg előtt lassanként drágák lettek, melyek előtte a legbensőbb birodalmi közösség irásbeli megtes-lestetésének tüntek tel, a mint tudjuk, nem mutatathatnak fel sok százados traditciót. A hadseregek, melyek Habsburg gyözelmas rászólói alatt harcoltak, változó politikai és államjogi viszonyok között, változó cím alatt, mindig ugyanazon odaadással és önfeláldozással teljesített kötelességüket. Gazdagok voltak tisztességben, neveztek legyen azokat császáriaknak, „királyiaknak” vagy császári királyiaknak. S midőn ma az utóbbi, alig száz év óta használt címet letessük és a sokat vitatott köztöztöt igtatják a két betű közbe, változtatlan és rendíthetetlen megalítják amaz igazi hazafias szellemet, ama ritka és kiváló katonai erényeket, melyeket a világ leguлыosabb időkben Ausztria-Magyarország vitéz harcsozáiban megcsodált. A Kálnokyhoz intözött fejedelmi kézirati szavai azonban a hadseregek és az osztrák hazafinak azon felemelő megyőződését is szerzik, hogy minden kisérettel, mely a közös véderő szilárd alapjait, a mint azok az 1867 diki kiegyezési törvény által véleg megállapítottak, megingatni akarná, teljesen kiállítás nélküli. Azon nem loyaltással, melyet gazdaszós fejedelmünk soha sem tagadott meg, a ozimkőrdést közzöjilag megátmadhatlan megoldásra juttatta. A közös szárazföldi és tengeri véderő ugyanazon elnevezést kapja, melyet a más „közös” jelölté intézmények és hatóságok övtizettek óta viselnek. Ezzel a tulós birodalmi fél ellenzékli pártjaitól elvételétől az egyetlen megfogható ürügy ama svár agitációk folytatásához, melyeket magának a magyar hazafinak kell legelőnében fájlatni. N e m l e t e s i k h a d s e r e g k e r d é s e s t ö b b e ; h a c s a k l e k i m e r e t e n f i r o l i t á s é s n y i l v á n a v o l o b r a z a f i a t l a n s á g i s m é t e g u j k e r d é s t n e m e k a r t ö l e r z e z k o l n i. A közös, a császári és királyi hadsereg változatlan végleges törvényeken alapú és jövőrre senki sem fogja meg részelhetni azt a hatalmas pozicióból kizsároltani, mely annak egyszerűságin megadja az erőt és bázisát ahhoz, hogy teljesítés jelentős hivatását, mint a birodalom véderje.

Országgyűlés.

A képviselőház ülése október 22-én.

Az ülés előjé: Tisza a miniszterelnök egy rövid törvényjavaslato terjesztett be O

Az „ARADI KÖZLÖNY” tárcaja.

(Október 24.)

Makón.

— Az „Aradi Közlöny” eredeti tárcaja — Ugy kellene itt mindjárt kezdeni Telesi Sándorosan, hogy Lonovics József főispán urnak üdvözetel. De mivel ebből volt már neki bőven része és mivel én itt incognitó vagyok ugy pedig nem szokás senkit se üdvözölni, elmarad az öreg ezredes szokta használni üdvözetel, mert am ugy is megmarad Lonovics Józsefnek — hét vármegye tisztelete,

Az ilyen jubileumi ünnepélyekért, (nem tudom használni azt az újonsült ünnepség szót, mert olyan magyartalan, mint alkalmasint a ki gyártotta.) meg lehetne szokni a jubileumok divátát. Az őszinteség mindig megveszi a sziveket. A csanádi főispán jubileumának minden aktusán meglátszott, hogy ő s z i n t e s é g a forrás. Es a mig az ember a szivével örvehdhetett annak a szép nap ragyogó viselésének, addig volt alkalma és öröme látni, hogy a g e n t r y a megyében milyen erősen él és milyen ereje ven b. n n e a megyének.

Nem veszi rossz néven talán senki tőlem azt a »gyenge» get, hogy az ünnep legnagyobb fényét a csanádi szépektől jövönék láttam. A vasárnap esti műkedvelő előadást látva egyáltalán bizonyossá lett mindenki, hogy a másik napnak is ók lesznek a központjai. Az a rozoga zinkör olyan fényes képet nyert tőlük, akár egy udvari színház ragyogó belseje. Szinpad és nézőtér versenyre látszóttak kelné, hogy melyik bir igazóbb arcokat

csépbosabb termeket a magának mondani. Es hogy jászták azok a kis szépségek. Minő rutin és nyugodtság a e l e s ő szereplésre. Jó lesz ezt s m u k e d v e l é s d i t rítán mutatni be a közönségnek, mert nem sokára aztán hiába megy Makóra szintársulat. A nap után bajosan gyönyörködök valaki holmi pislogó más világban. . . . A terem a fulladásig tele volt. A hőség „szinte fullasztott.” Es mégis egyetlen ember sem hagyta el a helytét tizenegy óra feléig. Különben ha az a ki ismeri a szereplők közül a nőket s látja azt a névsort. Bánffy Gizell és Ilona, Török Izabella, Barna Boriska, Ólhora Mariska, Füzesséry Margit, Hirschberger Mariska, elhiszi, hogy reggel is gyönyörködött volna bennük, még a mindennapos bálujánk is.

Egy uram bátyám, erős hangon vágott bele a csendbe a tabló alatt: — De hiszen nem kellene nekem a Farkas félmilliója; engedjék csak ide ezeket a leányokat egy fél csendőre, hogy ezt a produkciót végigcsináltassam velük egy pár nagy városban, tudom, hogy millioner lennék.

A Vestagh Frigyes és a Fail Gábor babérja azért érintetlen maradna.

Az előadás utáni kaszinó lakomán majd a főispáni bálon együtt voltak azután mind a csanádi és a specialiter makói szépek, kiegészítve a két bájos Vászárhelyi nővérrel Aradról és a mostanában sokat emlegetett honvédelmi miniszter szép asszony leányával, a Gerliczi bárónéval. Különben a finom, keskeny karton-papír tánczrendene nevetek látom még feljegyve: Özv. Barna Zsigmondné, Bánffy Gyuláné, Bartholomeideszné, Fodor Jánosné, Farkas Mórné, Farkas Lászlóné, Kiss Elemérné, Kristóffy Ferencné, Kristóffy Józsefné, Kiss Lajosné, Lonovics

Gyuláné, Nyéky Gyuláné, Návay Imréné Návay Gézané Ólhorn Lipótné, Rónay Aladárné, Rónay Istvánné, Rónay Józsefné, Török Béláné, Veróné-Margó Czélla, Vendel Imréné, Urbaics Kálmáné, Vászárhelyi Jánosné, Blaskovics Margit, Borseczky Ella, Bartholomeidesz Ida, Kayser Margit, Kristóffy Erzsike, Nyéky Klaudine, Nyéky Ilona, Rónay Dóra.

Ha fellengző reportermődra akarnám magamat kifejezni, így kiáltanék: Ki hozta ide ezeket a legszebb rózsákat? Igy azonban csak egy őszinte vallomással tartozom: Az aradi szépeknek a legveszélyesebb vetélytársaik — Csanádban! vannak

Bál a főispánnál.

Hétfőn azok voltak a legirigyeltebb emberek Makón, a kik egy ilyen forma meghívót kaptak:

Krivinai LONOVICS JÓZSEF, Csanádm. főispánja és neje gertyenyesi HOLLÓSY KORNÉLIA tisztelettel meghívják

T. X. Y. urat és családját: Makón 1889. évi október 21-én esti 9 órakor tartandó

T Á N C Z E S T É L Y R E.

A megyeház első emeleti nagy terme pazar fényben uszot. A fogatok egymásután robotgát a megyeház elé, hol a diszbe öltözött portás sietett a kocsiajtókhoz. A bálteremmel varzólot helyiség tündérlátványt adott. Jobbról-balról a férfi és női buffé, hol az asztalokon a szó szoros értelmében fel volt halmozva mindaz, a mi szem és szájnak ingerre. A férfi-buffé előszobájában balról a pezsgős asztal, jobbról a cukkráda csábított. Mondjuk, hogy a fővárosi Dobos-bodega remekelt, a franczia pezsgő kitűnő volt, a hölgy-társaság elragadó, a főispán és neje pedig a főüri vendégzeretet netovábbját produkálták. Mindehhez a Rács Gusztíék kitűnő zenéje kellett még csupán, hogy ki ki egy fejtehetlen éj emlékével hagyja oda a megyeházát — reggel. A hangulat természetesen

excellens volt és különösen a férfi-bufféban szállott magasra a finom, uri mulatság espritje. Irigykedve néztem a főispán kitűnő főszolgabírát. Ilyen kezekkel és ilyen savoir vivre-el bíró gentlemennekkel élvezhetet lehet egy mejet dörigáni és a társaságba életet hozni. Hát a mézes száju alispán és a nagyminőségű és ünnepi beszédével olyan méltó feltűnést keltett tisztelőbeli főjegyző, kinek a főjegyző olyan gavallérosan engedte tét a nagy napra; majd per mpoz a nagy népszerűségű makói polgármester és a városi főügyes. Az utóbbinak két - főérdeme közül nem tudják a makóiak, hogy melyiket helyezték egymás felé. Először a miniszteriumokhoz mező városi felterjesztéseket olyan kitűnő tapintattal szokta fogalmazni, hogy a szélbálik is csak ugy csettentenek a nyelvükkel rá. Rendesen van is eredmény. Másodsor olyan gyönyörű két leánya van, hogy nem is szeretnek Makón arra gondolni, mit veszítene a társaság, ha elvinnék őket máshova fejkötő alá. Diadalmas rivalísában ebben a tekintetben a megyei kollégája, ki ha nem volna túlságókeres magyar nemes, az ember azt hinné, hogy bizonyára francia márkli, olyan előkelő megjelenése van.

Két külön fejezetre van szükségem, illetőleg két külön feje tet követel a nagylaki képviselő és a makói főkapitány. Szél Akosról tudja a politikusi világ, hogy aránylag igen rövid képviselősége alatt, sokra vitte: határozottan számottevő alakja már is, a szabadelvi pártnak Est tudtam én is, de nagyon kellemesen lepett meg, hogy otthon — a hol tudvalevőleg ritka ember proféta, — annyira becsülik és hallgatva reá kiváló tényszerűnek tartják és eles eszű s nagy műveltségű emberüket. Mikor beszél, mindenki ráfegyel, mert tudják, hogy fog m o n d a n i s sokat. Es nem is csalódnak. A hétfői banketten is

olyan gyönyörű hasonlattal fejezte ki az állami közigazgatás átmenetét a megyére nézve, hogy az önkormányzat legszilósbb hívei is pillanatra megtántorodtak e frapans szavak meggyöző erejétől:

— A megye mint a nemzet ideálja, most átümegy a másik korba, m i d ő n mint menyasszony átveszi az anyaság isztápoló szerepét.

Látszik, hogy kitűnő újságíró volt Szél Akos Valamennyien kormánypárti újságírók, alighanem fogjuk a megírandó vezércikkekben felhasználni ezt a kitűnő hasonlatát. Ide tartozik az is, hogy az ő beszédre fellelkesülve, Molnár Albert Tisza Kálmán éltette nagy tetszés mellett. Tet-szett ellenzékli lapoknak azt írni, hogy ez visszatetszett, meit nem talált. Sokan voltak azonban azon a hiten, hogy ha egy főispánt tíz éves jubileuma ünnepélyen elhalmónak dicsérettel, hogy milyen kitűnő szerencsével változtatva előnyőre a megye helyzetét, akkor nagyon találó a s t a miniszterelnököt eltetni, a k i ezalatt a tíz év alatt sok tekintetben közvetítette a főispán sikereit és a k i szerencés kézzel ilyen főispánt választott ki Csanádnak.

Az egész »visszatetszés» hatalmas, perczeig tartó éjzenzésben nyilvánult. De igaz. Fejérvány bátyám, a ki Damjanicsnak a hadsegédé volt és a ki sajányszavai szeriat »ó h á t o n» hozta át Aradra — a bankóprést . . . mint erős szélbáli oda szolt a ragyogó arczu mamelukokhoz, hogy vigyázzatok, mert ha én beszélni kezdék nem köszönitek meg! Erre Bánffy Gyula egy holtra kacagató ríposttal válaszolt; neveltünk egész nap rajta, de fájdalom nem lehet kiírni, mert a Wittman sörös asztalánál lévő szomszédom, a fiatal ügyész minden

Felsége udvartartásának költségeiről. A napirend szerint ezután a ház folytatta a közválságról szóló törvényjavaslat tárgyalását.

Papp Elek a székfoglaló a törvényhatósági autonómia szempontjából támadta meg a javaslatot, melyet általánosságban sem fogad el.

Baross Béni szakszerű nagy beszédet mondott, a sikerült polemikában csatolta Gullner Gyula tegnapi kifogását. Kimutatta a javaslat szükséges és helyes voltát, nem tagadva, hogy abban nyilvánvaló centralizáció, de ezt éppen a közmunkaügy sikeres megoldása érdekében elengedhetlenül kívánatosnak tartja. A beszédet, melyet a ház osztatlan figyelemmel hallgatott, s a többség élénk helyeslésekkel kísért, alább egész terjedelmében közöljük.

Gullner Gyula néhány helyszíni beszédje után Beöthy Akos szólt fel, a ki „nehéz helyzetben” levőnek mondja pártját, mivel nem tudni, hogyan fog majd a törvény beilleszkedni a leendő közigazgatási apparátusba s kifogásolja, hogy nincsenek statisztikai kimutatások arról, hogy minő állapotban vannak a törvényhatósági utak.

Baross Béni miniszter az egész ház által figyelemmel s a többség által gyakori zajos helyeslésekkel hallgatott kitűnő beszédben védte a törvényjavaslat dispositívát Gullner és Beöthy ellenében, élénk tetszést és derűtséget keltve, midőn a kettőnek a meggyék irányában való ellentétes álláspontjára rámutatott.

Beöthy Akos sértődött hangon válaszolt, mire ismét Baross replikázott vissza röviden. Most a ház nagy többséggel általánosságban elfogadta a törvényjavaslatot részletes tárgyalás alapjául. A javaslat mellett szavazott az egész szabad elvtársaság a mérsékelt ellenzék; a székfoglaló kétten: Lita és Vályi Árpád.

Végül Szepáry földművelésügyi miniszter válaszolva Horváth úr interpellációjára, tudatá s házzal, hogy a szegedi rakpart ügyében nem sokára tisztes jelentést fog előterjeszteni, melyből aztán a ház tiszta fogalmat fog alkotni ezen ügyről. Ugy az interpelláló, mint az egész ház ezen előzetes választ tudomásul vette.

Baross Béni beszéde

(a közutak és vármokról szóló törvényjavaslat tárgyában.)

— A képviselőház október 22-iki ülésén. —

Baross Béni: T. ház! Azok után, miket az előttnök főköv törvényjavaslat tárgyában elhangzott hallottunk, megkönyvitve látom feladatomban; megkönyvitve leginkább az által, hogy a tulajdonosok képviselőitársaim egy része már kijelenteni méltóztatott, hogy a törvényjavaslatot általánosságban elfogadják. Ezzel azt hiszem, az általános vitának elejét vonja vére és a törvényjavaslat elfogadása eháiban már nagy többséggel biztosított van.

Azokra pedig, a miket az előttnök szolt t. képviselő ur felhozott, azt hiszem szintén szükségletlen bővebbé kiterjeszkednem és pedig azért, mert ő beszédének kezdetén már kijelentette, hogy a törvényjavaslatot általánosságban sem fogadja el e ezen kijelentésébe később is oly érvekkel igyekezett

Nunc venio. . . . Rómában járni s a pápát nem látni, ez kevésbbé tetszett nagy dolognak, mint-hogy Makón jártamban mint újságíró ne lássam Cseresyest, a főkapitányt, a kit országos hírvé tették a lapok, mint egy rettegött zsarnokot.

A főispáni estélyen jön egy torzon-borz férfi előmbé. Szemei forognak, léptei alatt reng a föld. Egész lényem respektust követel.

— Kérlek. — szóltam Baross Samuhoz a minden idegenek legönzetlenebb cícerónéjához, — ugy-e ez a makói főkapitány.

— Nem. Látok egy óriási magas embert. Csak ugy nézem felfelé. Tekintete komoly, ünnepléses. Bizonyosan ez lesz.

— Ugy-e ez a főkapitány? — kérdelem ismételve. — Dehogy a főkapitány, ez Madzsar a tanár.

Végre jött az igazi. Egy szuros tekintetű, szemüveges alak. Oszes hajjal és szakállal. Meg nézett mindenkit a ki mellette elhaladt.

— Meg van! — kiáltottam. — Ki van meg? — Láttam a főkapitányt — Hol, melyiket? — Az ott megy. Valóságos berlini rendőrtanácsosi arcz.

— Dehogy az. — Ez egy bankdirektor.

Bozsusan leültem egy asztalhoz. Egy elegans barna férfiült mellettem egyedül, Abrándos fekete szemekkel, kissé pirosas arccal. Beszédjétébe elegetűnk. Az ismeretlen magára megtestesült előzékeny-

támogatói, a mely érveknek lerombolására én hába vállalkoztam, mert véle egészen homiokegyenest ellenkező állást foglalok el. Akkor, midőn a törvényjavaslat cenzorlistikus irányzatát oly rendkívül mérv en kiemeli és megátadja és folytonosan az önkormányzat elveire hivatkozik, én töie nagyon eltérő állásponton vagyok, mert én a törvényjavaslatnak centralizikus irányát szükségesnek tartom, szükségesnek különösen akkor, midőn azt előzöljük, hogy az országban utakat építsünk és fentartassunk. Erre azonban leszek bátor később visszatérni, mert az előttnök szoltott egyik képviselő ur a törvényjavaslat ezen irányzatát szintén kritikája tárgyává tette, tehát nem fogom elmulasztani erre vonatkozólag észrevételeimet véle szemben is később megtenni.

De a t. képviselő ur még egyéb oly motívumokat hozott fel, a melyekben álláspontunk rendkívül különbözik. Ő t. i. az említett fel a törvényjavaslat hiányát: a mit én igen nagy érdemének tartok: O ugyanis az egyenletes adozást, az uti adó egyenletes kivételést kifogásolja. En ezt, mint említém, a törvényjavaslat legnagyobb érdemének tartom. Aztán kifogásolja — szavait idézem — a mérnökök a főispán által való kinevezését.

Ha a törvényjavaslat ellen akarnek beszélni, t. ház, annak éppen azon rendelkezését támadnám meg, mely meghagyja a megyéknek azon jogot, hogy ismét mérnöki hivatalokat szervezzen és mérnököket nevezhessen ki. Nem kifogásolom és kifogásolhatom tehát, hogy a kormány illetőleg a főispán által leszenek a mérnökök kinevezve, hanem kifogásolom — és ezt a törvényjavaslat hiányának tartom — hogy ismét a megyei mérnöki rendszer lehetőségét helyezi kilátásba.

Felemlítette a képviselő ur, hogy a közigazgatási bizottságoknak befolyását sérelmesnek tartja. Azt hiszem, hogy ezáltal önmagával jött ellenkezésbe, mert hiszen tudjuk, hogy a közigazgatási bizottságoknak a megyei utakra megadott ellenőrzési joga, a megyei autonómiának adott kedvezménye. A közigazgatási bizottság, még az állami utak ellenőrzésére is rendszeren öndólló, független törvényhatósági tagokat szokott kiküldeni. Ha a képviselő ur ezen rendelkezés ellen szólal fel, azt hiszem azon elv ellen vét, a melyet előbb az önkormányzat érdekében különösen hangsúlyozott.

Végül az alispáni omnipotentia ellen szólal fel a képviselő ur. Eddig a magyar ember az alispánt a törvényhatóság első tisztviselőjének és képviselőjének tekintette. Meglehet, hogy a t. képviselő ur tal n valami jövőre kinevezendő alispánra gondol; addig azonban, a míg az alispánt a megye közneve választja, az alispán beavatkozási és rendelkezési joga inkább a megyei önkormányzat szabadabb mozgására mutat, mintsem azon elvre, a melyet előbb a t. képviselő ur oly merően kifogásolt. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Ellenmondások a szék baloldalán.)

Már ezen egyes adatokból, de meg azon további megjegyzéseiből, melyek különben inkább a törvényjavaslat részletes tárgyalásához tartoznak, méltóztatnak látni, hogy álláspontunk oly annyira ellentétes és különböző, hogy még az esetben sem vállalkozhatnám a t. képviselő ur nézetének megvitatására. ha nagyobb erővel és rábeszélő tehetőséggel bírnék.

Azonban t. ház, a törvényjavaslat tárgyalására vonatkozólag feladatomban még igen megkönyvitve látom azért is, mert a t. előadó ur tartalmas, szép beszédében felhozott indokok és elvek felmentettek engem azon kötelezettség alól, hogy a törvényjavaslat előnyeit, szükségesség voltát, fontosságát bővebben részletezzem. De felmentett ettől Gullner Gyula t. képviselőtársam is, a ki tegnapi szép beszédében szükségesek

ség és gallériá. Bizalmat keltett bennem s minthogy mindenkit ismerni látszott elpanaszoltam neki a bajomat. Elmosolyogta magát és komolyan utána tette, hogy nem segíthet rajtam.

Nem muthatja meg, kérem csakugyan a főkapitányt?

— Nem. — Es miért? — Mert — én vagyok.

Nem akartam hinni, de csakhamar Fail Gábor jött és esküre kész volt, hogy ő, Cseresynek és az ajánlotta a társaságot, ha kellemesen akarok mulatni. A mi ugy is történt. Az országnak az a sok százezer újságolvasója, kik Gseresyest a lapok után ismerik, soha jobban fel nem ültek, mint ezeknek a tudósítosoknak. Csak most láttam, hogy mennyit nevettek Makón, a mikor a Cseresynek borzasztóságairól olvastak.

Testvereim az újságírásban, gyertek le Makóra Cseresyhez és tanuljatok — csalódní. . . .

Egy bonmot az estélyről. — X. ur, a nagybátyám, — történik a bemutatás.

— Nagyon örvendek. (Mikor az öreg ur elment.) — Nős az öreg ur? — Nem. K a k u k.

Csak még egy megjegyzést. Az egész ünnepélyt egy pillanatnyi disszonancia sem zavarta. Összhang volt mindenben, mindenütt.

Spadassin!

találta — és azt hiszem, hogy ezt jogosan és irraságosan is tette — hogy mindenekelőtt a törvényjavaslat előnyeiré rámutasson. Igen szépen kiemelte, hogy a törvényjavaslat egy tarthatatlan állapot megszüntetését tartalmazza; igen szépen kiemelte, hogy a törvényjavaslat lelkiismeretes, átgondolt munka eredménye, és szépségében egy oly munkát, melyet az országgyűlés tévőva nélkül elfogadhat, ha természetesen abban egyes, az ő felzósása szerint nem helyes intézkedések megváltoztatnának.

Miután általánosságban a törvényjavaslatot ő is jónak, észszerűnek, meglehetően találta, felesleges volna a törvényjavaslat előnyeiről bővebben szólni. Engedje meg azért a t. ház, hogy én azonnal átérthessek azon kifogásokra, a melyeket t. képviselőtársam tegnap a törvényjavaslat ellen felhozni szükségesnek tartott. S itt megvalloim öszintén álláspontját már nem talalom többé eléggé méltányosnak és eléggé következetesnek, mert hogy én az ő egész beszédét átrátem, azt kell bennem, hogy azon intézkedések, melyeket kifogásol, nem oly természetűek, hogy azért egy nagy jó tökéletesen méltán ultima ratióne magunktól eldobjunk. I-métem, hogy a t. képviselő ur nem következetes akkor, mikor kijelenti, hogyha az ő felzósása szerint szükséges néhány módosítás meg nem szavaztatik, ő a törvényjavaslatot a végső szavazásánál nem fog hozzájárulni. Hiszen hogyha mindegyikük ezen álláspontjára áll, hogyha minden ily nagy terjedelmű jó, észszerű törvényjavaslatot csak akkor fogadjunk el, hogyha felzóságunk szerint szükséges egy vagy más módosítás elfogadtatik, különben nem, az országban soha törvényjavaslat létre nem jön. (Ugy van jobboldal.)

Méltóztatnék megengedni t. ház, hogy kissé részletesebben, mik az a kifogások, melyeket t. képviselőtársam a törvényjavaslat ellen felhozott. (Halljuk!) Legelőször is azt kifogásolja, hogy a törvényjavaslatban a minimális utadó kötelezettség oly módon van contempálva, hogy az minden viszonyok közt behajtvá, ezáltal azon anomaliát okozza, a melyet egy példában is illustral, hogy bizonyos megyében pl. Arva megyében már maguk ezen minimumok oly jelentékeny összegzet képviselnek, hogy az egyenes adók tevébbi pótlékait behajtatni nem szükséges, mert a minimumokból az utasikéséget fedezve lesz, hogy tehát ez esetben abban a megyében — és meglehet más megyében is, melyek hasonló viszonyok közt vannak — az utadó minimumra szükség nincs, vagy ha azok mégis behajtatnak, csak egy osztály vállaira nehazedik az utadó teher, míg nagyobb vagyonosabb osztály attól fel lesz mentve.

Engedje meg a t. képviselő ur, hogy kijelentsem, miszerint állításával egészen ellentétes felfogásom van. Ep azon szép elv ellen vét a t. képviselő ur, a melyet tegnap hangoztatott és a mely a törvényjavaslatnak egyik kiváló érdeme: az aránylagos, az egyforma, az igazságos teherviselés elve ellen. Azt különben elismerni méltóztatott, hogy az utadó minimumokat a törvényjavaslatban felvenni kellett; ezt én is természetesen talalom először is azért, mert a közteherviselés elvével fogva egy néposztályt abból kihagyni nem lehetett, de továbbá azért, mert azon utadó minimumok, a mint a törvényjavaslat indoklásából is méltóztatnak látni, az utak építéséhez és fentartásához szükségesek.

De ezen adó nem felvétele igazságos is és az eddigi szokáson alapul. Amint tudni méltóztatnak, közmunkákkal eddig is mindenki tartozott a legszegényebbtől a leggazdagabbig és minán ez így volt, nem volna indokolta az, hogy egy néposztályt most a régi kötelezettségtől kivonjunk és egy másik néposztályt vállára rakjuk a nagyobb terheket. Nem az a célja a törvényjavaslatnak, hogy némelyeket a kötelezettség alól feizabadjtson, hanem az, hogy mindenkit bevonjon a kötelezettségbe. hogy általánosság, elviselhető tege a közterheket és hogy a hol lehet, ezeken könnyítsen is.

Már pedig a mirimisták helyzetén a törvényjavaslat jelentékeny könnyítést tesz, mert — mint méltóztatnak tudni — eddig a szegény néposztály, a mely egyenes adót nem fizetett, tartozott 3-6 napi közmunkát teljesíteni; igazonó állattal bíró szegény földműves vagy fuvaros tartozott 2-4 igaznapzámot teljesíteni. E törvényjavaslatban ezen elasticus és terhes rendelkezés az említett szegényebb sorsu néposztály javára jelentékeny könnyítést tartalmaz, mert megszorítja az ilyen tartozások mérvét. E törvény szerint akkor, midőn értéke átszámítva az a szegény napzám 2 frt 40 krt fizetett, most a maximális összeg 1 frt 60 krt illetőleg az a fuvaros, a ki ezeltől 6 frtot fizetett munkája váltáságának fejében, jelenleg csak 3 frttal terhelhető meg a mi tehát igazságos és észszerű és szükséges. (Helyeslés jobb felől.)

Es itt az ezerméltózatlan fogva engedje meg a t. ház felhoznom azt, hogy egyáltalában nem érthetek egyet ezen törvényjavaslat tárgyalására kiküldött bizottság azon intézkedésével, hogy a napzámokat külön osztályozza, és míg a városi napzámokra terheket ró, addig a megyei napzámokat azok alól kivonta. Ezen osztályozást nem tartom sem helyesnek, sem igazságosnak és még kivételben sem lehetségesnek, és azt a célját, melyet a törvényjavaslat maga elő tűzött, nagy mértékben veszélyezteti.

E tekintetben leszek bátor az illető szakasz részletes tárgyalásánál módosítványomat megtenni s kéri a t. házat, hogy a törvényjavaslat eredeti szövegét elfogadja, a bizottság azon módosítását pedig, mely munkás és munkás közt különbséget tesz elvetni méltóztat.ék. (Helyeslések.)

Azt hiszem, t. ház, hogy ezen dolog elkerülte Gullner t. képviselőtársam figyelmét egy mint egy más igen fontos körülmény is, t. i. az, hogy a törvényjavaslatnak nemcsak az a célja, hogy az eddigi utakat fentartassuk, hanem az célja az is, hogy utáthálózatunkat fokoztassuk kiépíthessük és az utakon kiépített utvonlatokat is fentartassuk. (Ugy van a jobboldalon.) Elkértélte figyelmét t. képviselőtársam, hogy az ezen törvényjavaslathoz mellékelte kimutatások szerint a törvényhatósági utáthálózatnak mintegy egyharmad része kiépítetlen: azonkívül, hogy a mint ugyane kimutatásokból kitűnik, mintegy 45,000 km. községi ut szintén kiépítetlen. Pe ig t. ház, a kiépítetlen utak még alig sorolhatók az utak sorába, azoknak csak a neve ut. de céljuk és rendeltetésük még távolról sincs elére azzal, hogy mi a kimutatásokban azokat felsoroljuk.

Ha a törvényjavaslat tárgyalásánál és itt mellesleg megjegyzem, hogyha utáthálózatunk ki is lesz építve, nek államok utáthálózatához képest, annak mintegy csak negyed részét fogja képezni. Ha a ki nem épített utáthálózat kiépítését contempáljuk, micsoda eredményekre jutunk? Arra, hogy a mintegy 100,000 km. megyei ut és a mintegy 45,000 km. községi ut kiépítésére, ha csak 8000 frttal számítjuk kmjéit, 400 milliót kell, tehát mintegy 1 milliárdnyi összegre van szükség.

Már most, t. ház, azt hiszem, hogy a mi eddigi számításaink nagyon sántikálnak midőn csak azt számítjuk, hogy 28 vagy 30,000 km. utunknak fentartására évenként 283-300 frttal számítva 7 millió forint szükséges, tehát azaz a 7 millióval, a melyet a közmunkaváltásig kitasz, képesek leszünk a jelenlegi utáthálózatot fentartani. De hát mielőtt építjük a többi kiépítetlen utvonlatot? Honnan vesszük azt a fél milliárdnyi összeget, a mely szükséges ez utak kiépítésére?

Ha már most a t. képviselő ur e nagy célt tartja szem előtt, — de nagyon helyes e nagy kérdéseket most nem feszegetni, — mert ha ezeket feszegetnők és a törvényjavaslatot ily nagy célok eléérésére akarunk felhasználni, akkor talán veszélyeztetnénk azt a kicst is, a melyet biztosan elérhetünk. Ha, ismétlem, e nagy feladatot tesszük megfontolással tárgyává, akkor bocssáson meg a t. képviselő ur — és itt concludólok tegnapi ellenvetésére, — egyáltalában nem aggódhatik a miatt, hogy ha Arva megyében vagy más megyében, a 2 és 3 százalékon felül még a nagybirtokosság megadóztatása folytán bizonyos több százaléket bevételei is lehet elérni, e több százalékat nagyon jól fellelhető használni azon megye oly utvonlatára, a melyek még minosen kiépítve. Ez által, hogy ha nem érjük is el azt talán soha, hogy az utáthálózat teljesen ki lesz építve; legalább néhány megyében elérhetjük azt, hogy új megyei és községi utakat építhetünk. Es én azt hiszem, hogy Arva megye közonségét senki sem fogja korlátozni abban, hogy a mikor a minimumok által egyenes adójának 2-3 százalékat kapja és azzal jelenlegi ut vonalait fentartathatja, a minimumokot a 10-ra ki emészítse és nagy birtokosság és a többi adózók pótlékából, a melyekből legalább Arvamegyé elkezdhét új utakat építeni és utáthálózatot tökéletesíteni.

Azért t. képviselő ur nem nagy baj az, ha a megyéknek fenn van tartva a jog, hogy a minimumokat minden viszonyok közt beszedhessék.

Hiszen ugyanis a minimumokat is redukálhatja tetemesen és nem szükséges e minimumok maximális tételeit behajtatni. Biztosítottam a t. képviselő urat, hogy nem lez e soha sem a kormány, sem a lakosság részéről akadály górdítve arra nézve, hogy a megye ily kedvező cetekben is egész 10 százaléknyi utadóját behajthassa és hogy a nagybirtokosságot is az adókötelezettségbe bevonja.

Ez vonatkozik azon első és fontos elvenvetésre, a melylyel Gullner t. képviselőtársam a törvényjavaslatot megtámadta.

A t. képviselő ur azután egy kissé ugyanazon vízben evezett, a melyet Papp Elek képviselőtársam az előbb felmutított és a törvényjavaslat nagy hiányát a benne rejlő centralizikus irányzatban találja. En azt hiszem, hogy habár e kérdésben ismét nagyon távol állunk egymástól, végeredményben még is inkább találkozní fogunk. Távol állunk egymástól azért, mert meg vagyok róla győződve, hogy az utépítést ugy a hogy azt óhajtjuk, autonómikus kormányzat mellett soha elérni nem fogjuk. Sajnádom, a történelemre kell hivatkoznom és kimondani, hogy utakat csak a legzárnokibb, legabszolútizikusabb uralkodnak és katonai hatalmaknak köszönhetünk. (Egy hang székfoglaló felől: Hozzuk be!) Az ország példája is mutatja, hogy utaink nagy részét a forradalom utáni abszolútizikus korszak teremtette. (Egy hang székfoglaló felől: Dicső!) En nem kívánom azért azt a korszakot dicsőíteni, a mint talán a közbeszólt képviselő ur most azt beszédéből kimagyarázni akarja, hanem a tényeket eltagadni nem lehet. Utakat szabad mozgású önkormányzat nem létesít, bizonyítja ezt az ország utáthálózatának jelenlegi nyomorúságos helyzete. Ez miért történik ez? Azért t. ház, mert utakat csak igen nagy költséggel és nehézséggel építhetünk és mert az utakba fektetett tökéletes kivétel t. i. ott a hol vármokát szednek, egy holt töké, mely töké előteremtésébe szabadon mozgó és működő honpolgár nem szivesen becsúszkodik. Ha tehát azt akarjuk, hogy az alkotmányos alapok álló megyei és városi törvényhatóságaink utakat építenek, nem tehetnek róla, de oly törvényjavaslatot kell alkotni, mely a központi hatalom befolyását az autonóm testületre lehetőleg biztosítsa. De azt látjuk, t. ház, hogy a kormány a hatalma eddig is feunálott, e befolyását eddig is gyakorolta, és én legalább médelem emlékszem oly esetre, e hol a kormány a törvényhatóságot gátolja volna abban, hogy utat építsen, sőt inkább befolyását mindig arra irányozta, hogy azt az utépítésre sorítsa. Ha tehát a törvényjavaslatot tökéletesíteni akarjuk, akkor minden esetre a kormány

hatalmi körén tágitanunk kell, eltekintve persze egyes részletektől, melyekre bátor leztek reflektálni. Többek részéről ugyanis nemcsak a túlsó oldalról, hanem az oldalról is agyálók merültek fel a törvényjavaslat ilyenmő intézkedéseivel szemben. Különösen az 5 és a 11 § azon intézkedése lézött agyálások, mely szerint a kereskedelmi miniszter egyes hadászatiilag kevésbbé fontos állami utakat a törvényhatóságok utáthálózatába tolhatja be és azok fentartásának terheit a törvényhatóságokra ruhátja. Concret esetet is hozhatok fel. Így pl. Aradmegyének és Temesmegyének is nagy sérelme van e tekintetben, mert mind e két megyére egy-egy fontosabb állami ut fentartásának terheit rőtták. Megengedem, hogy a multhoz ily átruházások volt jogosultsága. Tudjuk, hogy az ily eljárásoknál az állam fiskális érdekei és érteve vannak. De éppen, mert itt nagyon gyakran fiskális érdekek dönthetnek és nemcsak a kereskedelmi, hanem más miniszternek befolyása is érvényesülhet, sokan észszerűnek találják e tekintetben felszólalások is történetek partancósokaink alkalmával, hogy a miniszter csak az esetben legyen jogosítva az ily utakat a törvényhatóságra ruházni, ha ezt a törvényhozás is helyben hagyja. Más irányban is voltak agyálók: felhozták, hogy az ily átadások folytán a megyék kénytelenek lesznek az egyenes adókra nem 10, hanem 13 százaléka az utakra költeni. Agyálások találtak a kereskedelmi miniszter azon intézkedési jogát is, hogy vajmikorok engedélyezhet, szabályozhat és önbatalmagul megszűntethet. Szóval agyálók merültek fel sok oly intézkedésel szemben melyek a magánjogok védelmét és a törvényhatóságok servémet tisztán a miniszter eldöntési jogára utalja. Gullner t. képviselő ur megnyugtatóra mondhatom hogy a kereskedelmiügyi miniszter e felszólalásokra kijelentette, hogy hajlandó oly módosításokat elfogadni, melyek a fölmértelt agyálásokat eloszlatják, amennyiben ez által nem látja veszélyeztetve a törvényjavaslat célját. Lezünk oly bátrak annak idején be is nyújtani az idevágó módosításokat. Es azért azt hiszem, hogy az igen t. képviselő ur azon kifogása, hogy a törvényjavaslatban centralizikus irányzatok kövöltönek, az általam felhozottak által tárgyalanná vált és a felszólalásának alapjául szolgáló agyálók elosztatva lesznek, tehát akkor, midőn a törvényjavaslat végleges megszavazásáról lesz szó, mindketten egy táborban fogunk a javaslat megszavazására kezdet fogni.

Ezek voltak ha jól emlékszem azok, miket a t. képviselő ur a törvényjavaslat ellen felhozott. Miután a törvényjavaslat egyéb oldalról megtámadva nem volt, miután én a magam részéről a törvényjavaslatot az általános tárgyalásra tökéletesen jó és elfogadható munkaltnak tartom és miután én úgy vagyok meggyőződve, hogy a t. háznak kötelessége a kormányt támogatni akkor, midőn az a törvényjavaslatat beuyjtásánál határozott bizonyítékát adta annak, hogy a nagy reformok terén törhetlenül előre haladni kíván, én részemről azon kéreessel fejezem be beszédemet, méltóztatások a törvényjavaslatot a részletes tárgyalás alapjául elfogadni. (Helyeslés jobboldal.)

KÜLFÖLÖL

— A német trónbeszéd. —

A német birodalmi gyűlés a következő trónbeszédrel nyitott meg:

Tisztelet urak!

Ő Felsége a császár engem bizott meg, hogy önök a folyó törvényhozási időszak utolsó ülésének kezdetén a szövetséges kormányok nevében üdvözöljék. A cél, melynek eléérésére a jelenlegi birodalmi gyűlés tevékenysége főképen irányult, a belső és külső béke biztosítása volt.

Ugyanezen irányban lesz önöknek feladata, a jelen ülésnek alatt is működni. Midőn a birodalmi gyűlés három év előtt összeült, mindenekelőtt arról volt szó, hogy hazai véderőnk biztosítását. A birodalmi gyűlés hazafiasan segítette elő e feladat megoldását. Közreműködésük jelenben is igygye fog vétetni, hogy a hadsereg harozkészsége a viszonyoknak megfelelően kifejlesztésék és ez által a császárnak és magas szövetségeseinek abbéli törekvése, hogy a belső fentartathassák, oly nyomtatékkal bírjon, mely őket a népek tanácsában megilleti. Törvényjavaslat fog önök elő terjesztetni, mely az 1874. május 12-iki katonai törvényt módosítja és a hadsereg új beosztását özelezza. Ez intézkedés a csapat-szaporítás és áthelyezések által előidézett egyenlőtlenségeket, a csapatok kiképzése, vezetése érdekében, ki fogja ismét egyenlíteni e böl és haditengerészeti kiegészítéssel megfelelő tövábbfejlesztéséből több költség fog származni, mely a birodalmi haztartás költségvetésében kifejezésre kerül.

E költéségyvétel, mely haladéktalanul önök elő kerül, a folyó évköltségvetésével szemben jelentékeny szaporulást mutat a matrikulációs járulékok czímén. E járulékok azonban nem esekély mértékben meghaladják azon összeget, melyek a birodalmi bevételből az egyes szövetséges államok javára esnek. Az önkörműködésével létrejött törvény a rokantság és öregesség esetére való biztosításra vonatkozólag, nagy horderejű és haszton egy aközaj áldásos tényező lesz a szociálista ellentétek kiegyenlítése tekintetében. A törvény hatása csak a jövőben várható. A z állammal szemben ellenességeselemek fékentartására, melyek folytonos igazsáikkal kivált a munkásnépet ösbütyk elégtelenség és törvényellenességre, törvényen alapon szervezett kitaró és jeterős intézkedésekre van szükség. A tapasztalás azt bizo-

nyitja, hogy a jogosultságok, melyek a közérvények a hatóságokat felkeltik, nem elégségesek arra, hogy belsőket köllökben biztosítsák. Ennél fogva megfelelő törvényjavaslat fog önk elé kerülni és a szövetséges államok nem is akadályozzák, hogy önk komolyan törekedjen fognak, a bíróságon békés fejlődés érdekében nagyfontosságú törvényjavaslat megbeszélése iránt meggyőzésre jutni.

Az 1875. május 14-iki bank törvény szerinti a bíróságok tartozásai 1890. január 1-ig elhatározni, hogy törvényes jogát, a jelenlegi bírósági bank törvények bevételei iránt, mennyiben szükséges érvenyesíteni. Erre vonatkozólag idejében törvényjavaslat fog önk elé terjesztetni alkotmányos határozat hozatala végett.

Kelet-Afrika-ban — hála a birodalmi gyűlés által megszavazott eszközöknek — hathatós actio volt indítandó a rabszolgakereskedés és elnyomatására és a német érdek védelmére. A birodalmi gyűlés által megszavazott eszközökkel szervezett védelempárt, a császári tengerészettel együtt működve, feladatot annyira megoldotta, hogy a részben hatalmakkal történt megállapodás után a kelet-afrikai tengerpart elzárolása megszüntetett volt, mert a zanzibári szultán is kielégítő rendelkezést bocsátott, hogy a rabszolgakereskedés megszüntetését azon vidéken kielégítő helyezze. Az expedíció költségei, különböző okoknál fogva nem maradtak a febr. 2-án kelt törvénnyel megszabott eszközök határára belül, miért is a birodalmi gyűlésnek az alkalmából új javaslat fog előterjesztetni. Zanzibárban és Kelet-Afrika-ban való viszonyunk, valamint a nyugot-afrikai parton és a déli tengeren levő védterületeink viszonyainak fejlődése által a gyarmatpolitikai ténen a munka, melyet eddig a külügyi hivatal végeztet, annyira felhalmozódott, hogy a létező erők nem elégségesek, de szervezeti változtatás nélkül, azok szaporítása mellett nem is volna lehetőség, hogy ügyeket a kívánomáshoz képest gyorsan elintézzék. — Hogy a külügyi hivatal, mely a nélkül is annyira tal van terhelve, fölmutassék a továbbiakban hatáskörétől tavol eső ügyek vezetése alól, javaslat fog a birodalmi gyűlés elé terjesztetni, melynek célja, hogy a gyarmati ügyek vezetésére külön ág létesíttessék. Az előkészületek erre már az 1890-91-iki költségvetésben megtörténtek.

Az a remény, melynek a császár múlt évi november 22-én elhelyezett adott önk előtt kifejeztet, hogy Isten segédelmével sikerüljen fog a békekötést tartani, nem csak megvalósult mind a mai napig, hanem a jövőre nézve még biztosabb is vált a személyes viszonyok következtében, melyek a császár szóta a velünk baráti és szövetségi viszonyban álló szomszédos országok uralkodóival fentartott. Megszilárdította ez a külföldön a német politika bizalmas békészeretetebe vetett bizalmát és bennünk ama reményre jogosít, hogy Európa békéje a feunálló szerződés alapján iten segédelmével a jövő évben is fönmarad.

A császár rendelkezése a szövetséges kormányok nevében megnyitották nyilvánítottam a birodalmi gyűlést.

A trónbeszédet Bötticher államminiszter a királyi palota fehér termében olvasta fel. A trónbeszéd ama része, mely a béke fentartásáról szól, megújuló tetszést keltett. A beszéd felolvasása után Levetzow képviselő a császárt elítelte, mire lelkesült ójzenés hangzott fel.

A német császár utja. Genában ó jelentik 22-iki kelettel: A „Kaiser“, „Hohenzollern“ és „Lene“ nevű német hadihajók, melyeken a német császári pár és Henrik herceg utaznak ma délelött egynegyed órákor indult a német és az olasz hajóraj s az erdők ágyúinak dörgése közt Pyraeusba. — A német hadihajók elindulásakor az olasz hajóraj és a kereskedelmi hajók felvonták a lobogót. A „Kaiser“ hajó 21 ágyúval üdvözölte a várost. A német hajók az olasz hajóraj mellett haladtak el, mely ágyúlövésekkel s a német nemzeti himnusszal, a legénység pedig „hurrah“ kiáltásokkal üdvözölte a hajókat. Vilmos császár a parancsnoki hidon állott s fovegett megemelve, köszöntötte az olasz tengerészeket, míg Augustus Viktória császárné zsebkezdőjét lobogtatta üdvözlétel. A paron véges-végig nagy néptömeg állott. A réparancsnok a bucsuzás alkalmával gyönyörű virágbokrát adott át a császárnak. — Egy velencei jelentés szerint Frigyes császár özvegye leányával az „Imperatrix“ Loyd-gőzösön elutazott Athénbe.

LEGUJABB POSTA.

Szab dolgok. Sándor király, kinek egészsége irónalépt óta nagyon szenvedett, ez utóbbi időben feltűnő apathiat tanusit. A fiatal király óráshoz adózik termeiben s alig beszél egy-két szót. Környezete már több ízben megfigyezte, mint mereszteti szemét a semmiségre és nagyon aggodik a gyermek egészsége miatt. Gyajja osztályfőnök arra kérte a kormányt, hogy menesse fel a berlini követi állástól, mert attól tart, hogy állását mint pártvevő kockáztatja. A skuptinának mind a két pártja biztosította a kormányt, hogy a királyné-kérdés privát jellegű; ha azonban Milián visszatérne Belgrádba s a házassági viszályok ujra kezdődnének,

ugy a kormány kérelhetlenül ki foerja utasítani az országból egy Milánt mint Natáliát.

Ferdinand fejedelem hazautazóban. Ferdinand bolgár fejedelem kedden reggel a lemezlyebb ingokitóban Csárisból Brüsszelbe érkezett és a hotel de Flanndren, a flandriai gróf palotájának társaságában szállt meg. A fejedelem délelött meglátogatta a flandriai gróft. A flandriai gróf délután viszonzott a látogatást. A fejdelem este 6 órakor az expresszvonattal Kölnbe utazott.

Bounger premér. A „Matin“ egy munkatársa meginterviewolta Boulangert. A tabornok nyilatkozataiból a sajnálkozás szól a felett, hogy az oricanistákkal szövötközött, de reményli, hogy miután megvált tőlük, vissza fogja hódítani a köztársasági republikonizmt. Boulanger kijelentette továbbá, hogy sem nem esik kétségbe, sem bátorságát el nem veszti. Franciaország a nemzeti pártot fogja édvét venni.

A demokrata főherceg. János főherceg összes oszimeirői, tisztviselői és méltóságairól leköszönt és külföldre utazott. Ezt a hírt a bécsi lapok megerősítik s hosszasan táldalják az indokokat, melyek a főherceget erre a lépésre bírták. Annyi tudvalevő, hogy János főherceg a bécsi udvarnál nem állt nagy kegyben. Onálló gondolkodása és szókimonód természete sokszor éles ellentétbe jutott az udvari körök szemlével. 1883-ban „Drill vagy nevelés?“ című rőpiratot adott ki, melyben élesen elítéli a katonai drill éavult s korunkhoz nem méltó elveit. Ez s néhány más dolgotáza élénk kontroverziákra adott okot köztük és a katonai körök közt. Mintegy két éve, a bécsi hivatalos lap azt a hírt közölte, hogy János főherceget lemond linzi hadosztály parancsnoki tisztéről. E lépésre az vitte, hogy Koburg Ferdinánd bolgár fejedelem érdekében kifejtett tevékenységével a bécsi irányadó köröknek maga ellen ingerelte s így helyzetét tarthatatlanná érte. Ily előzmények után érthető, hogy a 37 éves főhercegen lassanként az elhatározás érlelődött meg, hogy lemondjon a szilésáda eljogokról és javokról s mivel saját vagyona igen szorony, poigári foglalkozásra fektesse magát. Mintegy hat hete, hogy Fiumében letette a tengerészkapitányi vizsgáts a bécsi lapok híre szerint, a főherceg kapitányi oklevélet most értékesíteni akarja, a mennyiben egy külföldi állam tengerészetének szolgálatába áll. Ezt az elhatározását levelein tudatta már barátaiival, de egy-szersmiud hozzátette e szép szavakat is: „En minden időben hű osztrák fogok maradni. Ha ma, vagy holnap háború ütne ki, mint egyszerű katoná a állok be a sorba, hogy életemet osztráornak áldozzam.“

NAPTAR

Oktober 24. Csütörtök. Róm. kath. naptár: Ráfael főangyal. — Prot. naptár: Szalóme. — Görög-orosz naptár (okt. 12). Próbusa. — Nap kél 6 óra 34 peroskor, nyugszik 4 óra 54 peroskor. A „Kölcey Egyesület“ könyvtára (Szabadegter 1 sz.) a közönségnek rendelkezésére áll kedden és szombaton d. u. 3-4 órák pénteken 11-12 órá között.

Az „ARADI KÖZLÖNY“

(Megjelen mindonnap.)
Előfizetési feltételei.

Helyben házhozjórda: Egy évre 12 frt - kr
Fél évre 6 „ - „
Negyed évre 3 „ - „
Egy órá 1 „ - „

Vidékre ezétküldve: Egy évre 14 frt - kr
Fél évre 7 „ - „
Negyed évre 3 „ - „
Egy órá 1 „ - „

Kérjük lapunk azon előfizetőit, kiknek előfizetése szeptember végéig lejárt, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani sziveskedjenek, nehogy a lap szétkölésében fenakadás álljon be.

Az „Aradi Közlöny“ kiadóhivatala.

HIREK.

ARAD ÉS VIDÉKE.

Falk Miksa országgyűlési képviselőnk folyó hó 25-én délután 4 órakor érkezik városunkba, s egy Csabán, mint helyben a pályaudvaron ünnepélyesen fog fogadtatni. Felkérjük a tisztelt polgártársakat, hogy az ünnepélyesség díszének emelésé czéljából a házakat fellobogózní sziveskedjenek.

A rendező bizottság. — A Falk Miksa beszámolója alkalmából rendezendő bankettel aláírású iverk találhatók: az egyes hivatalok főnöki irodáiban, a kaszinóban, a Lloydban a Betlehem és Klein-féle könyvkereskedésekben, a pénzügyészetknél, az ipartekintőnél, a keresk. kamaránál és a Pohl féle kávéházban. A bankettel folyó hó 25-én este 8 1/2 órakor tartatik a „Fehér kereszt“ nagyteremben; egy teríték ára 2 frt 50 kr. — Folyó hó 26-án este ugyanazok a „Fehér kereszt“-ben Falk Miksa tiszteletére zene-estély lesz a katonai zenekar közreműködésével; ez estélyen mindenki részt vehet családjával együtt.

Falk Miksa kíséretében lesznek ezuttal fia, sógora és egy jó barátja Ringelshelm báró tescheni nagybirtokos.

Személyi hírek. Fábrián László főispán és Salacz Gyula polgármester Budapestről tegnap reggel visszaérkeztek.

A Kölcey Egyesület választmányára folyó október hó 24-én (csütörtökön) délután 6 órakor saját helyiségében (Szabadegter 21. sz.) rendezt bavi ülést tart, melyre a t. választmányi tagok ez uton is meghívtatnak. — Az elnökség.

Szükszevski korozog ügyben újabb hírt közölnek a fővárosi lapok. E szerint a bonni törvényszék olyan határozatot hozott, mely éntentlenül hagyva s Bécsi Leitersdorf-féle íntetből megszökött Szükszevski József Mária herezeg ügyében hozott gondnokság-megszüntető végzését, „pénzügyi táncosadó“-nál melléje rendelte Uuterichter Lóthár báró századost. Ez ítélet az orvosszakértők ama véleményén alapult, hogy a herezeg ez idő szorint ép elméjű, de a viaszszesésé ninos kizárva.

Honvéd lenörzési szemle. Mindazon honvédek, honvédhuszárok és pórtartálékosokra néve, kik 1878-tól egész 1888-ig tényleges szolgálatban, vagy gyakorlatban részt nem vettek november hó 2-án és 2-án lesz az ellenörzési szemle a Kosuth-utcai katonyában. A szemle az aradi illetőségűekre néve 2-án, a vidékiekre pedig 3-án tartatik.

Nyilvános köszönet. Méltóságos gra. Zselénszky Róbert ur a szilésfalvai magyar iskola javára 50 forint adományozni volt szives. Midőn a nemesszvit grófnak a szilésfalvai magyarság iránt annyiszor tanusított jóindulata ezen újabb fényes bizonyosságát nyilvánosságra hozni s a pénz vételét ez uton is nyugtatni van szerenésnek, egyszersmint fogadják a nagylelkű adományozó a szilésfalvai magyar lakosság és ref. egyház legmélyebben érzett hálás köszönetét. Kelt Szilésfalva, 1889. okt. 22. A szilésfalvai ref. egyház nevében S. a szilésfalvai ref. lelkész, Béké István építési pénztárnok.

Születtek, meghaltak. Eredményben jó hét. Születtek a múlt héten összesen 37; ebből 19 fi, 18 nő. Meghalt összesen 13 egyén, ebből 11 férfi és 2 nő. A születések arányszáma 48.3, a meghaltaké 17.2 pro mille.

Avarffy Imre dr. kitűnő városi orvosunk, lakását átítette Deak Ferenc utca 7-ik szám alá, hol az első emeleten van a rendelőszoba.

Joghallgatók figyelmébe. A budapesti és a kolozsvári egyetemek jogi karához és a jogakadémiahoz a közoktatásügyi miniszter rendelkezést fog intézni az iránt, hogy azon hallgatókat, kik kitűnő sikerral vizsgáltak és kiválóan szorgalmasok voltak, evidenciában tartás és a névsort évről évre a miniszteriumhoz fölterjeszék. A közoktatási miniszter ezen névsort az igazságügyminiszterrel fogja közölni a kinevezéséknél való figyelembe vétel végett. Az igazságügyminiszter tudvalevőleg már május 29-iki beszédében kifejezte hajlandóságát, hogy a tanári testületet által líyeken kitüntetett líjakkal a kiv. vezéseknél különösen szummell fogja tartani. Ennek megvalósítását örömmel üdvözli minden szorgalmas hallgató, mert ez a tisztelet megérdemelt jutalma.

Eljegyzés. Diamant Ödön fiatal kereskedő eljegyezte Kurtion Benjámin Róza kisasszonyt.

A könnigrczi csata és a 33-asok emléke Poroszországban. Mandel Izidor városunk szülötte öreg szilésnek egy igen érdekes levelet küldött a napokban Porosz-Szilészia székvárosából Waldenburgból, mely a poroszoknak az osztrák-magyar katonák iránti kegyeletéről tanusodik a következőkben: Mandel Izidor Bajország Furth városában egy üveggyáiban, mint utazó ágyúnok van alkalmazva és mint ilyen ízület osinálni Waldenburgba érkezett, hol egy vendéglőbe beszállva, azon falragaszt olvasta, hogy a Könnigrczi csatában megsebesült porosz és osztrák-magyar katonáknak emlékére, kik a csatától, mint foglyok vitettek a Waldenburgi tábori kórházba és ott elhunytak — a kegyelet emlékirát az ottani Veterán Hadastyan-egylet emléket emeltetett és azt ünnepélyesen leleplezi.

Mandel a vendéglő-sel beszédbe eszkegetett és előadta, hogy ó is a 33. gyalogezredben szolgált s ezelőtt egy 2 évvel volt az utolsó gyakorlaton. A vendéglős nagyon megörvendv a magyar katonának marasztotta, hogy a narađion ott az ünnepélyre; de ó mint hivatal nem ígérhette meg, mire a vendéglős elisietett a polgármesterhez és elmondta, hogy milyen vendége van. A polgármester is megörvendett az éppen alkalmosra érkezett vendégnek: rögtön névjegyét írt sorraival és külön meghívóval hívt meg városunk fiát, ki megköszönve a megtisztelést ó, a meghívást el is fogadta.

Másnap reggel egy 9 órakor, midőn éppen készülődött az ünnepélyre, látta, hogy egy fényes hintó áll a vendéglős előtt, mely ó réa vár. A hintót Pless herceg küldte utána és egyszersmint egy kis levelet bñlvíta, hogy miután a 33. száz a mi jelenlegi „házi ezredünk“ bñli is egy vitét ott nyugszik a 30 osztrák harcász között, azt, mint 33-ik ezredbeli katoná — képviselje.

Mandel a hintóra ült és két küldött kíséretében ért a Waldenburgi temetőbe a hol a polgári hatóságok képviselői, valamint a katonai hatóságok és poroz küldöttek réa várakoztak, mint az osztrák-magyar elannytak képviselőjére, kit a Hadastyan-egylet élnöke bemutatván az ünnepélyen megjelent sokaságnak, — megtörtént a szokásos leleplezés.

Az emlék a következő felirattal van elktva:

„Az it'eni tábori kórházakban elhalt 1866-diki osztrák és poroz bajtársak emlékeztetének szentelte a veterán- és harcászegylet Waldenburgban 1889. Harcz és győzelem által a békére. A lelkek nyugalmu megiszinteti a vizsályt.“ — Továbbá még a következő felírás olvasható: „A harcász meghaltak és itt nyugosznak békében egyesülve: 30 osztrák. Következik az elesett hősök névsora, köztük: S k a r s i k Ferenc katoná a 33. gyalog ezredből.

A kegyelet ünnepeit négy bankett követte, hová Mandel a tisztikar magával vitte és a legnagyobb előzékenységgel részesevte, hogy poharat is köszöntötték rá, megemlékezvén az osztrák elhunytakról. A levél 20-án érkezett Mandel Jakabhoz Aradra, s miután bele volt írva, hogy a 33. ezred parancsnokának mutassák meg, Mandel né levelet átvitte a várba, hol az ezred az elolvasván, elézékenyülve a könnigrczi csata emlékeitől — Mandelét megölelte. A levélben az elhunytak nevei fel vannak sorolva, s mellékelve van a síremlék fényképe is.

A Kiss Ernő-utca szabályozása. A Kiss Ernő-utcaiak 1886-ban kérvényt terjesztettek a város tanácsához, hogy utcajukat, mely esz időben meglehetősen sáros, a tanács szabályoztassa. A tanács e kérvényt most elintézte és a szabályozási munkálatok megkezdődtek.

Tanító-gyűlés Majláthfalván. A „Délmagyarországi tanítói egyesület“ marosmelléki főkegyeltele folyó hó 17-én tartotta ózi gyűlést a majláthfalvi községi iskolában. N i e d e r h a u s e r Károly elnök melegen üdvözölte a jelenlevőket, megnyitotta a gyűlést. Az előfordult tárgyak közül kiemelendő: H a r a n g o z ó Julia tanítónő sikerült előadása a számtanból, melyért neki közönyvi köszönet szavaztatott. — Ezt követte a tisztújítás, melyen elnökké megválasztott: N i e d e r h a u s e r Károly majláthfalvi tanító, jegyzővé Z a b o j s z k y István majláthfalvi tanító és pénztárnokká H e i m János varjasi igazgató tanító. — Határozatba ment, hogy a tavaszi gyűlést Brukonau tartják meg. A gyűlést társas euók követte, melyen N i e d e r h a u s e r Károly elnök a legelőbb magyar embert a királyt, Zabojszky István jegyző gróf Csáky Albint és Marx Antal kir. tanácsost Temesvár megye érdemeiben megöszlít ta: felügyelőjét, végül P o k o r n y Péter a megválasztott tisztviselőket elítelte.

Egy román tanító szomorú sorsa. „Szegedi Napló“-ban olvassuk: Egészen jó képe van, fiatal még, lehet 24-25 éves, rongyos, mint az utolsó csavargó svékony gyanyában néz el a télnek Brinduse román tanító, a kit bekísértek a városházára. Van neki rendes oklevele, egyéb bizonyítványai arról, hogy jóra való ember, valamelyik biharmegyei román faucskában volt alkalmazva, de azt mondja: nem fizettek neki, majd elvesztett éhen. Othagyta őket s mintegy 6 hónap óta kóborol az országban. Azért hajtották be, mert a magyar államvasuton ingyen szonázott, belopódott egy lőréba, mely elhozta Szegedig, itt észrevették s átadták Bende biztosnak, hogy vegye meg rajta a billett hámszoros árát. A boldogtalannak kényere sinos és semmi egyebe, mint bizonyítványai és rajta levő rongyai. — Hat mért ült fel a vonatra, mikor nincsen pénze? kérdt tőle a biztos. — Négy hónap óta gyaloglok, felelt, már meguntam. Örült, mikor meghallotta, hogy hazatoloncolják s nem gyalog, hanem — vasuton.

Egy lövés. Giládon Novak Petru ottani földmivelő vigan mulatott E b s e n s p a n g e r József korcsmájában. Egyszerre lövés durrant el a korcsma ablakából és Novak fején találva, halva rogyott össze. Mire a korcsmáros kifutott, hogy elfogja a gyilkost, ez már nyomtalanul eltűnt. A csendőrség erőlyesen nyomozza a gyilkost, de eddig még nem kerítette kézre. Azt hiszik, hogy a gyilkosság bosszu műve. De hogy ki követte el, annak még nem tudtak nyomába jónni.

Körözött pénzhamisító. A temesvári törvényszék J o v a n o v i c s Josa vrascsavajgi lakost körözött. Jovanovics főnöke egy bankhamisító bandának és nagyobb összegű hamisított pénzt hozott forgalomba, azután elszökött „Szerbiába, hol állítólag rononai vannak. Minthogy nem lehetetlen, hogy itt bñjodisk valahol, a hatóság körözötteli. Jovanovics 34 éves, gör. kel. vallású, nős és egy gyermek atyja. Balkarján egy ezimer kék színben látható.

Lefűzött kántor. Fizesés főlemlést kért egy bekésmegyei kántor, arra hivatkozva, hogy előde nem énekelt annyi szótárt mint ó, azért „dukált“ annak csak olyan kevés évi fizetés. A bñles kupaakasztos ezzel tromfolta le: „Hát Dávid királynak volt-e fizetése? pedig az a maga szótárt, rait énekelt.“

Szüreti statisztika. Az ujaradi járás községeiben — hivatalos kimutatások szerint — az idei szüret eredménye a következő: Munáron 4 hektoliter vörös, Székuson 432 hektoliter vörös, Németságon 1490 hektoliter siller, Keresztessen 160 hektoliter siller, Fűskuton 27 hektoliter vörös, Szépfalun 1630 hektoliter vörös 81 hektoliter siller, Rétháton 906 hektoliter vörös és 115 hektoliter siller, Nagyfalun 174 hektoliter fehér és 344 hektoliter siller, Zádorlakon 1650 hektoliter siller, Uj-Bodroghon 169 hektoliter siller, Fónlakon 60 hektoliter siller és 1200 hektoliter fehér, Kisfaludon 186 hektoliter fehér és 160 hektoliter vörös, Kis-SzentMiklóson 15 hektoliter fehér és 16 hektoliter vörös és 104 hektoliter siller, Uj-Aradon 1655 hektoliter siller, Német-Szent-Péteren 640 hektoliter fehér és 200 hektoliter bor termett.

Színház.

A „Királyfogás“ szerdán este volt rehabilitálva az aradi szünpaon, s ekkora közönsége még nem is volt. Annak idejében Krecsányi alatt az első előadást S o m l o n é

feltűnő rossz kedve rontotta el. Ezt a rossz kedvet visszavoztették egészen „Gorgó“ pályázati balsikeréig, s úgy hozták kapcsolatba a „Királyfogás“-nak Csik y Gergelytől erölt szövegével Somlóné nem akarta Fjóra szerepét sem alakítani, sem megénekelni; s így az előadás hatás nélkül múlt el. Margó Cséllia azonban ebben a szerepben is rendkívül kedves volt, s felvillanyozta egész környezeti. A három komikus: Vendrei, Kővessi és Mikei szintén elemében volt, s így olyan összjátékot produkáltak, mely kivánatosá tette az operetta ismétlését, természetesen mindig Margó Cséllival, mert a Kővessi és M a r g ó temperamentumához Fjóra szerepe nem vág.

KÖZGAZDASÁG.

VEGYES KÖZLEMENYEK.

A ménesbirtokgazdaságokra a földmívelési miniszterium sok gondot fordít és különösen arra igyekszik, hogy a gazdaságok, a mellett, hogy utánzásra méltó mintagazdaságok legyenek, jóvédelmezőség tekintetében is emelkedjenek. Ezen utóbbi oszt, vagyis a birtokok jóvédelmezőségének biztosítását, van hivata előmozdítani azon, a költségvetésben is világoosan kifejezésre jutó, gazdasági iránvált, hogy a termelés változtatások tetsessék, a gabonafélék mellett az ipari növények termesztése, valamint az állattenyésztés és hizlalás is nagyobb mértékben üzemessen, s a hol a viszonyok javallják és megengedik, a megfelelő gazdasági mellékparagát is fejlesztessenek. Ezen czélból honosították meg a mezőhegyesi ménesbirtokon a cukorrépa termesztés, ezukor és szeszgyártás, kezdetét meg a mezőhegyesi és fogarasi ménesbirtokon a dohánnyermeztés, a kisbéri és bábolnai ménesbirtokon pedig a burgonyatermesztés egy szomszédos keményítőgyár számára, s ugyanazon ezen ménesbirtokokon fejleszték a malomipart a birtokok gabonájának öleményekké való feldolgozására, s végül minden ménesbirtokon fejlesztetik az állattenyésztés legtöbb ága s a hizlalás. Így azután a földmívelési miniszter jelenleg azon helyzetben van, hogy a mai kedvezőtlen gazdasági viszonyok dacára is a bevételnek telemes többletet irányozhat elő

Szesz-üzlet

(Október 23.)
Mai jegyzéseink: Készaru nagyban 4875—49, kistonyban 49,25 hordó nélkül pr 100 Liter %, beletörve 35 frt fogyasztásiadó.

Budapesti gabontörvény

(Október 23.)
Gyenge kínálat, mérsékelt vételkedv, forgalom 12,000. Osi buza 814, tavaszi buza 858—59, máj-jun. kukorica 510—11, ősi zab 720—22.

Hivatalos árfolyam

a budapesti áru- és értékek tőzsdén 1889. évi október hó 23-án.

Magyar aranyárú 6. sz.	1013.00
magyar papírárú 4. sz.	1013.00
magyar vasúti kölcsön	99.75
magyar keleti vasúti államkötvény	99.75
magyar keleti vasúti államkötvény 2. kib.	117.50
magyar keleti vasúti államkötvény 3. kib.	112.75
magyar földterhermentési kötvény	104.75
magyar földterhermentési kötv. száradék	104.75
Temes-bányai földterhermentési kötvény	104.75
Temes-bányai földterhermentési kötv. sár	104.75
Erlyi földterhermentési kötvény	104.75
Horrá-eszlavon földterhermentési kötvény	104.75
Magyar szőlődezesmarvásági kötvény	99.75
Magyar nyaromény-sorsjegy-kölcsön	140. —
Tiszassági pénzügyi és szegedi sorsjegy	123. —
Osztrák járadék papírban	85.50
Osztrák járadék ezülszben	86. —
Osztrák járadék aranyban	110. —
1883-iki osztrák államsorsjegy	128.50
Osztrák-magyar bankrészevény	920. —
Magyar hitelbankrészevény	320. —
Osztrák hitelintézet részvény	308.80
Os. és ki. arany	357
30 frankos arany (Napoleon)	948
Német birodalmi márká	113.50
London	59.40
20 márkás arany	11.88

Aradvárosi színház.

Évadárlat 23. sz. Havibérlét 27 sz.

Csütörtökön, október hó 24-én adatik:

Uff király.

Operett.
SZEMLÉLYEK:
Uff király Mikei Lajos.
Erisszon, nagykövét Vendrei Ferencz.
Szirokos, csallagviszsgáló Kövessi Albert.
Tápióka, Erisszon titkára Hanffy Imre.
Rondófonók Szarvasi Soma.
Lauli V. Margó Cséllia.
Lauló, herceg Köszegi Zsolt.
Alót, Erisszon felesége Tarassovits M.

Kezdete 7 órakor, vége 10 és fél órakor.

Holnap pénteken adatik:

FRANCILLON.

Szium 3 ifj. Dama 8 ándortól.

Felőlés szerkesztő:

HINDY ÁRPÁD.

Table of stock market prices and exchange rates, including sections for 'Záloglevelek' (Mortgages) and 'Pénzjegyek' (Banknotes).

1553-1889.

Hirdetmény.

Text regarding a public notice or advertisement, mentioning dates and administrative details.

Text regarding a public notice or advertisement, mentioning dates and administrative details.

Text regarding a public notice or advertisement, mentioning dates and administrative details.

Pályázati hirdetmény.

Text regarding a public notice or advertisement, mentioning dates and administrative details.

Text regarding a public notice or advertisement, mentioning dates and administrative details.

Advertisement for 'Kézmű-, rövid-, norinbergi-, fehérnemű-áru gyermekjáték-üzletemet' (Handmade, knitwear, children's goods store) by KILÉNYI ADOLF ARAD.

Advertisement for 'Meghívás' (Invitation) regarding a public notice or advertisement, mentioning dates and administrative details.

Advertisement for 'SORSJEGYEKRE' (Lottery tickets) by Falkenstein Adolf Aradon.